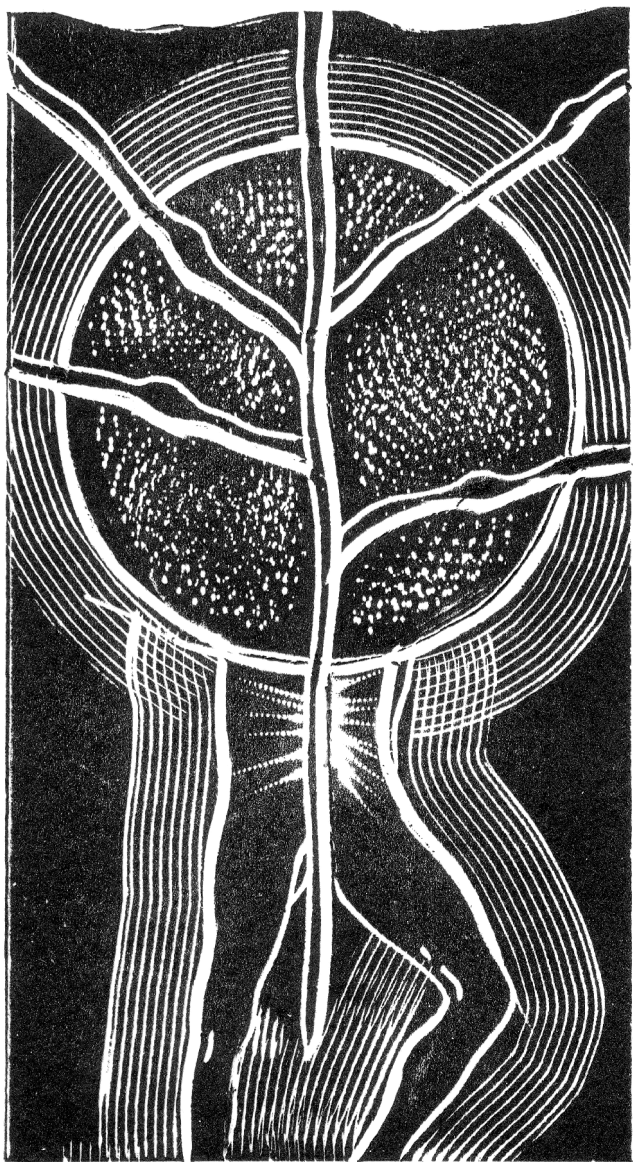
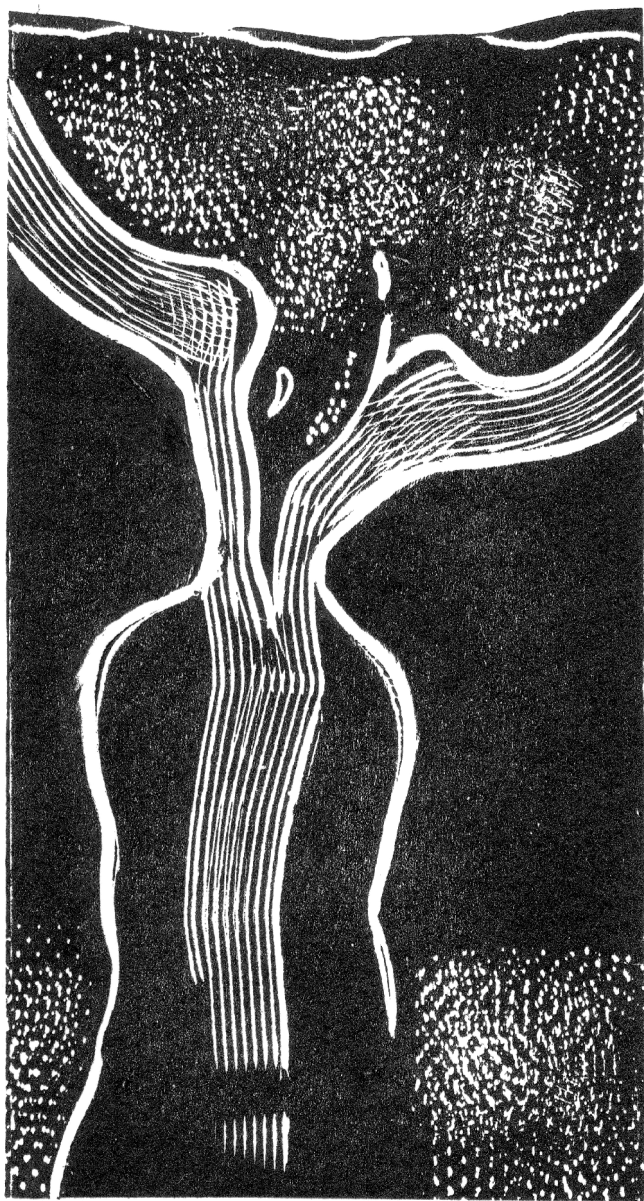

Eva Válková

PRAPŘÍBĚHY

Eva Válková

PRAPŘÍBĚHY

Plzeň 2025

© Eva Válková, 2025
Illustrations © Jiří Poslední, 2025
Epilogue © Vladimír Novotný, 2025

I.

POHÁDKA O PRINCI S MLSNÝM JAZÝČKEM

Jednou kdesi žil jeden princ. Ale ještě předtím dva králové bojovali bok po boku proti vpádu démonů z jiného světa. Když zvítězili, uzavřeli smlouvu: Na počest společného vítězství a našeho přátelství naše děti uzavřou sňatek. Smlouva byla splnitelná. Jeden král měl syna, druhý tři dcery.

Syn prvního krále se ve světě vyznal. Byl vybíravý, opravdu vybíravý, a tak mu říkali Princ s mlsným jazýčkem. Princ byl i poslušný syn a vládnout dvěma královstvím se mu také neprotivilo.

Jenže princezny byly tři. A jejich portréty byly krásné. A protože princ neupřednostňoval blondýnky, ani tmavovlásky, ani zrzky, rozhodl se je pozvat. Když přijely, byly stejně krásné jako obrázky. A princ si pořád nemohl vybrat. Zpívaly, vyšívaly, jezdily na koni, konverzovaly... prostě byly vychovány stejně.

A princ se chtěl rozhodnout rychle, neměl čas poznávat jejich povahy. A ty se poznají za dlouho. A tak mu pomohla jeho přezdívka. Rozhodl, že mu mají uvařit. „Vezmu si tu, od které mi bude nejvíc chutnat, ta bude mou ženou.“

Nejstarší princezna podplatila princova kuchaře, spolu s ním připravila princovu oblíbenou pečení. Prostřední princezna poručila své kuchaře, aby připravila čokoládový zmrzlinový dort. Nejmladší princezna se dlouho radila s chůvou. A před princem se objevila bez podnosu a bez talíře, zato s poněkud hlubším výstřihem. Slíbila princovi, že mu dá ochutnat v nejodlehlejší místě parku ve křoví.

A, milé děti, divte se, princ si vzal za ženu nejmladší princeznu a dál jim vařil jeho oblíbený kuchař.

EVA A ZAHRADA POKUŠENÍ

Strom, který rostl ze semínka, pomalu se v proudu času stal zahradou, chrámem bezpečí, útočištěm motýlů, hnízdem života.

V zahradě Edenu se Eva s vánkem ve vlasech a s rukama Adama, které ji laskaly, procházela cestičkami a hrála se v poklidné záři ráje.

Než přiletěl kolibřík, připlazil se had.

Eden se stal zahradou pokušení.

Kolibřík na větvičce se proměnil v ovoce rtů a had se změnil v Lilith, odbojnou bohyni ženství.

Třpyt jejích náramků, záblesk šupin hada, rudé rty Evu oslnily a náhle byla jiná.

Ten krátký záblesk, kdy poznala vášeň, kdy poznala smrt, kdy byla bohyní.

Ten krátký záblesk, za který zaplatila. Byla vykázána z bezpečí a rodila syny a dcery.

Ten okamžik, kdy byla slabá, ten okamžik, kdy byla silná, byl okamžikem poznání všech tváří ráje, všech tváří života.

KOUZELNÁ KVĚTINA

V nepřístupných horách se jedna dívka rozhodla založit políčko. Chtěla pěstovat kouzelnou květinu, která těší svojí vůní, léčí svými listy a živí svými plody. A ani neříkám, co umí krása jejích květů. Ta květina neroste jinde než na nejčistším vzduchu, co nejblíže slunci. Jen na takových místech, kde hnízdí dravci.

Semena té rostliny vlastní hadí žena a do její rokle se musí dívka vydat sama, snad jen Měsíc ji může doprovodit.

Hadí žena řekne: „Chceš květinu lásky? A máš sílu čekat? Máš odvahu jít do míst, kde létají orli a kde se plazí hadi? Máš čas k nekonečné práci odhazovat stále dokola balvany svých zvyků?”

Každý den znovu, od začátku znovu? A počítáš s tím, že ti na pole napadají nové drolicí se skály? A že zalévat tu kytku budeš z té nejhlubší studny? Tvá radost bude voda na Sahaře pod tunami písku z kostí utrácených žen.“

Tohle všechno řekne po pravdě ten had. Už to říkal Evě, když byla mladá, nezkušená, zasněná, v ráji. Potom byla zasvěcená, vyhnaná, moudrá, zjizvená a doufající. A každý den zápasila s kameny své historie.

Tak tedy dívka se pokouší být ženou, která věří v milost a snaží se pěstovat květinu, která těší, léčí, živí. Pokouší se být ženou, která každý den odstraňuje kameny, ve vysokých horách, mezi ptáky a hady. Nové a nové balvany.

V křišťálovém vzduchu, který jí přináší štěstí.

JAK TO ZAČALO

Bůh jako otec, Bohyně jako matka stvořili člověka ke svému obrazu. Ten dokonalý výtvar měl prý tvar koule složené z muže a ženy. Ale žárliví andělé způsobili... Ne, tak to asi nebylo. Andělé přece nemohou žárlit.

Jakýsi hlas, ten našeptal muži a ženě, že je dobré se rozdělit, aby poznali extázi radosti ze shledání. Prý to byl démon.

Zatajil mužské i ženské části bolest z odloučení.

A tak tedy lidé, teď nedokonalí a rozdělení, hledající, hladovějící po setkání..., když najdou svou druhou polovinu, své druhé já, zažijí neskutečnou blaženost. Zároveň ale musí bojovat se strachem, že mohou jeden druhého ztratit.

I když je prý nemožné, aby se ztratili jeden druhému navždy.

PRINC A PRINCEZNA

Byl jednou jeden princ, budeme mu říkat Netýkavka a jedna princezna, zvaná Dotýkavka.

Byli si zaslíbeni od narození, a když se setkali, měli se i rádi.

Princ Netýkavka někdy, když se ho princezna dotýkala, vykřikoval: Brrr...

A že ho princezna hladila ráda, jak naznačuje její přezdívka, a vůbec si nedovedla představit, že by někdo nemusel mít rád nějaké dotyky, když přece jí se líbilo, i když ji princ šimral nebo poplácával kdekoli a jakkoli.

Tedy vlastně, někdy se jí ošklivě dotýkalo, když si z ní princ dělal legraci. To princ nechápal, vždyť přeci humor... je úžasný.

A jednou se stalo, že po jednom vtipu se princezna zamkla ve věži, aby nikdo neviděl její slzy. Zamkla se a nikoho k sobě nechtěla pustit, ani prince. Až druhý den ji její stará chůva přesvědčila, že alespoň musí otevřít škvírku ve dveřích, aby jí mohla podstrčit kousek chleba a malé pohlazení po hřbetu ruky. A až po několika dnech a spoustě pohlazení princezna uvěřila, že princ jí určitě nechtěl ublížit. Je přece známo, ujistila ji chůva, že muži uvažují jinak než ženy. Po několika dnech tedy princezna odemkla dveře.

Chůva hned běžela za princem a řekla mu to samé, co princezně. Že muži uvažují jinak. A ženy úplně jinak. Potom si princ a princezna promluvili:

„Nemáš smysl pro humor,“ řekl on.

„Mně to nepřípadalo k smíchu,“ řekla ona.

„Můžeme na to zapomenout,“ dohodli se.

Ale ani potom nenastala pohádka. Příběh se zase zauzlil. V jednom smyslu byl totiž princ dotýkavka. Ne, že by osahával každého, koho potkal, ale s každým navazoval řeč, vyzvídal, kdo co dělá, vyměňoval si s ním vtipy. Princezna ale nebyla do společnosti, nebavily ji povrchní řeči, vlastně ji zajímal jenom princ. Ten ale musel vesele proplouvat mezi lidmi, princezna, neprincezna.

Asi jsem já netýkavka, pomyslela si princezna a zase běžela ke své věži.

„Ne, srdéčko, ne,“ radila jí chůva. „Poplač si tady u mě na rameni, ale nezamykej se.“

„Ale co mám tedy dělat, abychom s princem žili šťastně? Šťastně až do smrti?“

„Nešťastná princezno, máš prince ráda?“

„To ano, myslím, že je moje slunce.“

A chůva řekla: „Teď zrovna slunce nesvítí, protože je zataženo. Ale slunce je tam za mraky. A šťastný je jen ten, kdo tohle ví, i když přijde bouřka. Jen občas tomu přestaneme věřit, ale vždy jenom na chvíli, vid’? A vidíš, tohle je skutečná pohádka.“

POHÁDKA, KTERÁ ZAČALA SVATBOU

Byl jednou jeden ostrov a na něm tři království. Jižní, východní a západní. A před nájezdy východního krále, který chtěl vládnout celému ostrovu, se Jih a Západ rozhodly bránit společně. Západní princ a jižní princezna měli uzavřít manželství kupevnění té dohody. A tak naše pohádka začíná svatbou princezny Vestie na jihu ostrova.

Západní princ přijel s velkým doprovodem, byl mladý a krásný a princezně Vestii se líbil. A také princ si myslel o nevěstě: „Je tak lákavá, tedy k nakousnutí." Tak si řekli „ano" a byli šťastni.

Ale ne všichni se z toho radovali. Princezna měla mladší sestru Bellu a ta žárlila: „Jako bych měla být celý život ta druhá.“ A východní král měl jednoho syna, Boleslava, a toho poslal, aby v přestrojení oslabil to spojenectví, jak jen to půjde. Boleslav se dal najmout jako osobní strážce prince. A protože nevěděl, jak co provést, šel se poradit do Černého lesa s čarodějnici. Nebylo lehké ji najít, dlouho bloudil, aby dostal radu: „Nemusíš dělat nic. Manželství je tak obtížná disciplína, že překážky a pasti si postaví ti dva sami.”

Boleslav byl rozčarován, ale pak uviděl princeznu Bellu a ta ho okouzila. Každý den jí psal dopis, který neodeslal, každý den složil píseň. Ale i když hodiny stával pod jejím balkónem, nedočkal se. Téhle královské dceři se líbil manžel její sestry.

A byl to manžel objevující všechny radosti fyzických důkazů lásky. Manžel vášnivý i citlivý, který věnoval pozornost vybudování pout mezi mužem a ženou. Ale pak přišla další radostná událost. Už nebyli v manželství dva, ale tři. A jak se děťátko stalo středem pozornosti princezny, princ se cítil osamělý, zavíral se stále častěji do své pracovny. A tam za ním začala docházet princezna Bella a zahrnovala ho obdivem.

Tak se stalo, že princova žena je překvapila při polibku. Bylo to pro ni jako rána nožem. Chvilí nic necítila, pak to bolelo. A nakonec napsala dopis:

Milovaný, nabídla jsem Ti svou oddanost, i když je to slovo staromódní. Přišel jsi snad jenom jako návštěvník, který se krátce potěší ze slunce a odejde

ze zahrady před tmou? Odejde raději jinam do vábivě osvětleného loubí? Nabídla jsem ti svou oddanost z lásky. To znamená, že jsi volný a můžeš udělat cokoli. Zvláště pokud je Ti oddanost jenom k pousmání.

A co myslíte, že udělal princ? Co by měl udělat?

Všechno pro to, aby „byl klid“, i kdyby ho to mělo zabít. I když taková cesta míří k prohře všech zúčastněných.

Protože pohádky mají mít šťastný konec, měla bych napsat o tom, jak všichni dali lásce šanci, přebrodili řeky, přešli poušť a vyšplhali na skály..., a pak bojovali každý se svým horším já. A že horší já je vytrvalý protivník. Protivník, který přestane bojovat, až když si vydobyde místo na slunci. Ale to jsem odbočila.

Tedy snad po těch překážkách a bojích se v pohádce všichni objali a dokázali zapomenout na rány, nemysleli na jizvy a žili všichni šťastně až do smrti.

POKLAD /POSTPOHÁDKA/

A dali si to nejccennější. Princezna s drakem. Princezna sice žádala prince, milé velké děti, aby draka zabil, ale princ byl vyhýbavý a před dračí slují zkolaboval. A tak, jako většinou, zůstalo na ženě, aby to zvládla. Tedy na mladičké princezně, ještě vychované v zajetí tradičních pohádek. A ta se pokusila draka zabít, ale díky jeho kouzlu to dopadlo jinak. Princezna si vzala draka.

A tak si dali to nejccennější. Společný čas. Nemyslím formální čas na plesích nebo při jiných oficialitách. Myslím společné zážitky, společné diskuze, společné chvíle ticha. Dali si radost být s někým.

Ani v pohádce to nenastane jen tak, musíte si to vybojovat proti lupičům.

A ti lupiči, co vás přepadají na cestě, jsou většinou uvnitř, ve vašich představách. Nebudu je jmenovat. Zná je každý, jen se možná pokaždé jinak zamaskují. Lítost za zlost nebo naopak... tak třeba můj nejsilnější lupič se jmenuje netrpělivost, ale snaží se přejmenovat. Jenže tohle není příběh o lupičích. Je to příběh princezny a draka.

Princezna tedy byla tak trochu dračice a drak byl tak trochu princ. To pomáhalo.

A hlavně to, že se občas dokázali podívat na svět očima toho druhého, i když nezahazovali svůj pohled. A nejvíc jim pomáhala jejich vděčnost za to, co dostali a co si dali. To nejccennější. Společný čas.

O MOCI HUDBY

Jak už to tak bývá, k princezně na vdávání pozvali prince a hudebníka. Oba mladíci byli velmi a velmi pohlední. Přišla i hudba. A ta dokázala rozsvítit umělcovu tvář, a hlavně rozzářit hvězdy v hlavě princezny.

Za jejich svitu se viděla tančit se závoji snů a příběhů a splněných přání.

„Je úžasný, ten hudebník, je úžasnější než princ," potají vzdychala. „Asi jsem se zamilovala do hudebníka."

Protože ale byla princezna, nemohla dělat nic jiného, než mu to říkat pohledy.

Také dvorní dámy hudebníka obdivovaly. Melodie probudily jejich vnitřní moře emocí, vlny slibujících prožitků je zalévaly.

A tak se stalo, že princezna jednou uviděla mizet hudebníka v komnatě první dvorní dámy, podruhé u druhé dámy.

A když se podívala na prince, zjistila, že i princ umí zahrát vábivou melodii.

POSLEDNÍ DOPIS

Byl jednou jeden princ. Pan Opatrný. Dlouho si nemohl vybrat žádnou princeznu.

Jedna byla moc veselá, druhá moc vážná. Další moc rozmazlená a jiná moc ušlápnutá.

Po čase ho jedna odmítla s tím, že už je moc starý.

Husa hloupá, pomyslel si, jsem přece dost vznešený i bohatý. Až nakonec jedna, která ho obdivovala a často mu psala, ho přece jen získala.

Ale co vlastně získala?

Princ si ji vzal za ženu, jak se zdálo, jen aby si mohl stěžovat, že ztratil svobodu.

A tak mu princezna napsala poslední dopis:

Být partnerem je obtížná disciplína. Partnerství snad není zápas, ve kterém musí být jeden vítěz a jeden poražený. Buď budeme vítěz – vítěz nebo oba poražení.

Já bych také mohla vypočítávat, co jsem udělala, co jsem obětovala.

A také bych mohla být unavená. Jen zatím to pro mě byla radostná námaha.

Jestli jsi příliš vyčerpaný, tak se podle toho zaříd'.

Já budu raději žít sama, než s pocitem, že tě nudím nebo do něčeho nutím.

A JEŠTĚ

Byl jednou jeden princ. Pan Neopatrný. Byl to bratr opatrného prince.

Byl úplně jiný. Vrhá se do všeho po hlavě.

I do návštěv komnat dvorních dam a do návštěv komůrek děveček.

Všechny ženy zbožňovaly jeho divokost.

Taková romantika, vzdychaly.

Taková krutost – když je opustil.

Všechny ženy ho obdivovaly, až na jednu princeznu.

Ta se vdala za pana Opatrného.

Jen když psala svůj poslední dopis, vnutila se jí do hlavy pochybnost.

Neužila bych si víc s neopatrným princem?

Rychle tu otázku zaplašila.

Ale přeci...?

Rozum poradí, jak si vybrat.

I pocity poradí, jak si vybrat.

Jen někdy nejdou ty rady dohromady.

PAVUČINY

Za devatero lesy, sedmi řekami, pěti horami, třemi pustinami, teprve když jste tohle všechno prošli, mohli jste potkat pohádku.

Příběh, ve kterém jedna vědma vydala varování všem princeznám:

Nevěřte princům, potulným tovaryšům ani vesnickým mladíkům jménem Chytrý či Hloupý Honza. Možná dovedou zabít draka, možná vás dovedou osvobodit, ale radovat se z toho, že by s vámi mohli šťastně žít až do smrti, radovat se z toho nebudou.

V našem příběhu princezna četla to varování. A vydala se za vědmou, které lidé říkali čarodějnice. Chtěla vysvětlení. Proč muž, kterému dá všechno, dokonce i svou lásku a čas, až do konce života nebude šťastný? Jak by všechny ty dary mohl někdo neocenit?

Ale cestou temným lesem princezna uvízla v sítích pavouka.

A tak se tisknula v koutě zamotaná do pavučin. Čím urputněji se snažila vyprostit, tím pevněji ji lepkavá pouta držela. Až se nemohla ani hnout, nohy jí podklesávaly, ale neupadla, to byla jediná výhoda té sítě.

Proč jen jsem četla varování vědmy a proč jen jsem četla i ten příběh o tovaryšovi, který nechal svou milou v pavučinách, nevysvobodil ji jen proto, aby mohl utéci za postavením a bohatstvím v zámoří? To bych nepochybovala a nemusela bych se ptát: Jsou snad všichni muži takoví? Já jsem princezna, ale co když se mému milovanému bude zdát některá krásnější a bohatší? Mám se bát, že můj princ mi bude říkat miláčku jen proto, aby mohl nenápadně zmizet za keři, za mořem, za leskem slávy a moci, za obdivem jiných?

Princezna se zmítala tak dlouho, až už nemohla skoro dýchat.

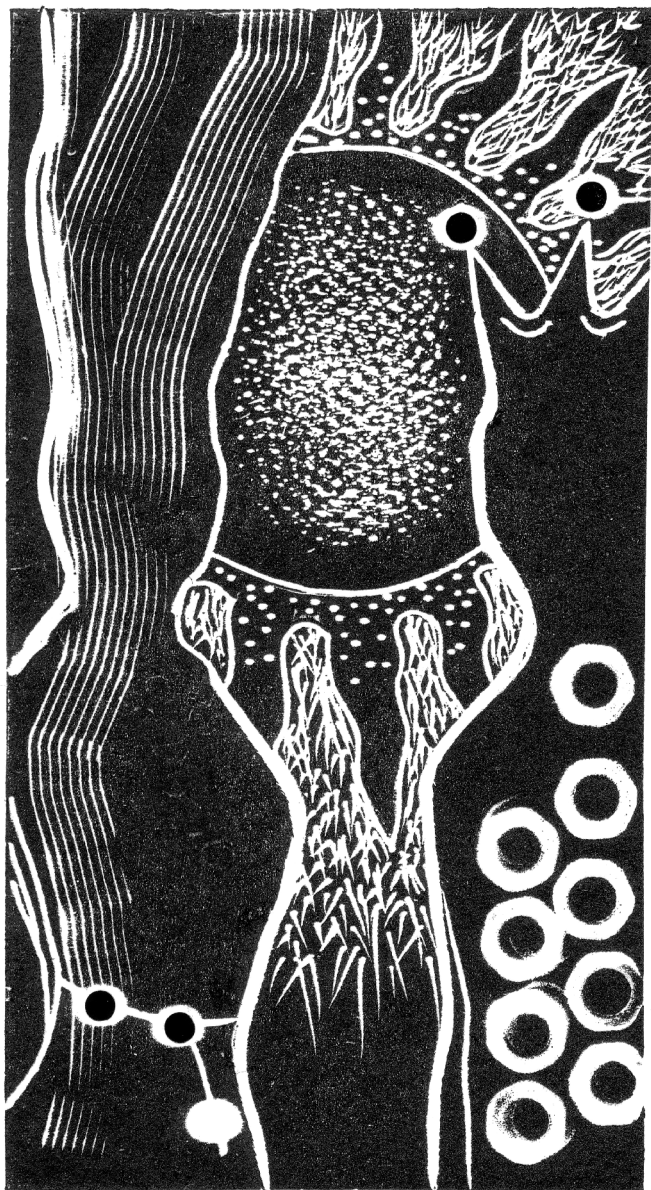
A princ se objevil na poslední chvíli a musel zahájit dýchání z úst do úst.

A tak se stalo, že nakonec princezna svému princovi uvěřila a dovolila mu, aby ji osvobodil.

Uvěřila mu navždy, protože princ měl nakonec ten nejtvrďší argument. Důkaz tělesné lásky. Milování princeznu přesvědčilo.

A POHÁDKA

A budu vám povídat pohádku
A přišel princ
A přišla princezna
A přiletěl drak
A třináctá komnata se otevřela
A tajemství
A poklady
A kouzla
A začali jsme se bát
A zamkli jsme se
A začali počítat
A pomohlo nám to?

II.

SKOROPÍSEŇ SKOROPOHÁDKA

Poté co snědli
Jablko poznání
Do posledního
Jadérka

A také
Omlácení
O břehy
Řekou času

Se zvyky lásky
Přečtenými
Dívali se sobě
Do známých očí

Ale tvé oči mě
Znovu překvapí
Ale tvé oči
Jsou stále nové

Jako obloha
Jako moře
Jako mech

Díváme se sobě
Do známých očí
Ale pro mě jsou
Tvé oči nové

POHÁDKA / POHÁDKA?

Princezna, celá rozechvělá, čeká u branky do zahrady. Slíbil, že přijde. Princezna uvěřila, že přijde hned druhý den po tom dechberoucím polibku.

A teď neví, jestli On popojí s kamarády nebo ho povolal král nebo se jen chce vyhnout pastem vztahu.

Princezna, celá rozechvělá, čeká celý den. Už padla tma a princeznu napadne, že ten polibek byl jenom motýl, který odletěl. A tak se ptá:

Odložil jsi mě?

Dnes nemáš čas

Dotknout se

Vzpomínkami

Bříškem prstu

Zahřát mě i sebe

Vzpomínkami

Bříškem prstu

Pofoukat mě i sebe

Vzpomínkami

Bříškem prstu

Nebo mám projít zahradou plnou omamných vzpomínek až do divokého lesa? Pak ale ze mne bude divoženka, které k tanci stačí jen les a vítr.

Divoženka se netrápí čekáním na rytíře.

Stoupá postava v brnění vzhůru svahem? Nebo se to jenom zdá?

O ŽRALOKOVI (mému Princi)

Souhlasím s Tebou, že strach je žralok. Bytost tak pradávná a žravá, že přežívá věky. Ve tmě se stále blyští jeho zuby. Proto Ti povím pohádku o žralokovi.

Jedna krásná princezna, Dcera Země, okouzila krále hlubin. Ten po ní zatoužil tak, že ji odnesl do svého hradu v nejhlubším podmořském příkopu. Pod hladinou se ukrývají poklady nesmírné ceny. Ale nic nedokázalo princeznu oslnit natolik, aby zapomněla na svého prince. Její princ v tom horním světě byl synem větru. Bystrý a zvědavý, zářící jako umetené nebe. A nezůstalo mu skryto, kde se nachází podmořský palác. Také věděl o jeho strážci. Podmořský hrad hlídal obrovský žralok, neustále kroužil kolem.

Princezna měla povoleno vycházet na hradby, a tak se stalo, že jednou uviděla svého prince, jak tasí meč a chystá se na boj s obrovským žralokem. Meč se stříbrně blyštěl, žralokovi svítily zuby.

Princezna skočila mezi prince a žraloka a řekla: „Počkejte.“ A vedena moudrostí pohádek políbila žraloka na čumák. Žralok se proměnil v delfína.

Od té doby delfíni zachraňují lidi. Od té doby, co první žralok – delfín vynesl princeznu a prince na jejich břeh. A oni tam šťastně žili a teď jsou nesmrtelní v každém z nás.

POHÁDKA MEDVĚDÍ

Jednou jeden velký lední medvěd oslňoval na sněhu svým stříbrným kožichem. Všechny tulení samičky k němu vzhlížely a chtěly se k němu přitulit. Úplně zapomínaly na to, že by je také mohl sežrat.

Ale medvěd je nelovil. Díval se na hvězdy Velké medvědice a snil, že by se stal jejím. A ona jeho.

A přesto se na tak nehostinném místě, jako je severní pól, vyskytovala samička jeho druhu. On ji zatím neviděl a ona se mu neukazovala. Také se ve tmě dívala na Velkou medvědici a prosila ji jako Velkou matku, aby učinila zázrak. A protože Velká matka dokáže zázraky, za dlouhé polární noci najednou spatřil lední medvěd, jak se k zemi snesly hvězdy a jak se k němu blíží zářící Bílá medvědice. Když přišla blíž, ucítil, že i voní. Ta vůně zasáhla jeho mozek silněji než blesk.

Určitě to nemůže být jinak, než že ke mně přišlo nebe, pomyslel si. Má Velká Medvědice.

No, a výsledkem té pohádky byla dvě hravá medvíďata, kterým Velká matka dál posílala nocí své světlo.

O LIŠÁKOVĚ

Muži si vyprávějí příběhy o liščích vílách. Lišky se na noc mění v krásné ženy, které nebohé oběti (samozřejmě muže) přes noc zničí. Milováním, myslím.

Já vám povím o lišákovi.

Byl jednou jeden muž, sám si říkal Lišák, ale ženám se představoval jako Princ a jako princ se také choval. Okouzloval ženy úsměvy ze své výšky, takže ženy mu rády posloužily drobnými úkony, jako je uvařit a uklidit, vyřídit pochůzky a tak. A samozřejmě mu rády posloužily vlastním tělem. Je to přece vyznamenání, když vám věnuje pozornost princ.

Když se Princ nasytil, když se Princ nabažil, našla se vždy další okouzlená služebnice.

Až jednou se Lišák Princ znovu vydal na lov. Splétal sítě z pohledů a slov, ale Zajíček se nechtěl nechat lapit. Přitom s chvějícím se hlasem a něžným pohledem vypadala ta dívka jako snadná kořist.

Lišáka to nutilo opravdu se snažit.

Ale když uviděl, jak obdivně ho sleduje Srnka, dal přednost Srnce. A potom Strace. Život je přeci změna.

A najednou, náhle zjistil, že už není mladý. Ve chvíli, kdy ho neposlouchalo tělo, zůstal ve svém doupěti sám.

Nevěděl proč, vzpomněl si na Zajíčka. Vybelhal se ven a uviděl ji. Stříbrnou zaječici.

„To jsi ty?“ divil se on.

„To jsi ty?“ divila se ona.

„Nezapomněl jsem na tebe a potřebuji tě,“ lísal se Lišák.

„Ale já už jsem zadaná,“ odpověděla ona. „Je mi líto, nemohu se ti věnovat.“

„Přechytračil jsem spousty srnek i strak,“ říkal si Princ Lišák, „ale nezůstaly mi jen oči pro pláč?“

A tak se stalo, že Lišák zemřel sám, pokud ho ovšem nenavštívila liščí víla.

NOVÁ POHÁDKA, STARÉ SRDCERYVNOSTI

Byl jednou jeden bard. Říkali mu Mistře. Už dlouho objížděl hrady a turnaje a zpíval vítězům a jejich dámám. Měl už své osvědčené způsoby, které dojímaly posluchače a otvíraly jejich srdce i měšce.

Mistr byl spokojený se svým životem, svými cestami a nevěřil, že by někdy bylo potřeba něco měnit.

A přesto nastal takový zádrhel. Náhlé a nečekané setkání s někým, kdo také uměl žonglovat slovy a melodiemi. S někým, kdo také uměl rýžovat zlatinky okouzlení z písků všednosti. Ten někdo byl mladý a krásný, zcela svěží konkurent.

A samozřejmě, protože mladí mají pocit, že vynalezli svět a milování, snažil se poučovat i Mistra: Máš příliš mnoho slov, zastaralé obraty, to se nehodí do současné doby.

Mistr na to raději nereagoval, aby nevolil slova, která by zničila jeho pověst jemného básníka.

Mladíka nicméně obdivovalo stále více a více mladých.

Pokušitel, ten, co je zobrazován s rohy, začal stále častěji Mistrovi našeptávat: „Měl by ses přizpůsobit a být více moderní.“

Anděl inspirace zase tvrdil: „Nezapomeň být svůj.“

Možná bych se mohl zeptat královny, řekl si Mistr. Ale jak se jen zeptat, abych neprosil o případnou pochvalu z lítosti?

„Pokud si myslíš, že bych tě mohla pochválit jen ze soucitu, uspořádáme tedy turnaj,“ řekla královna. „Takové klání bez dřevců.“

„Jak potom určit vítěze?“ ptal se mistr. „Některé dámy budou házet kapesníčky a šátky jen kvůli hezké tváři, ne pro krásu veršů. A někteří rytíři zas ocení jen vychvalování jejich hrdinství.“

„Už jsem se rozhodla, bude turnaj bardů,“ přerušila ho královna. „A ty se můžeš rozhodnout, jestli se ho účastníš, Mistře.“

Zdálo se mu to, nebo v jejím hlase zaslechl náznak pobavení? Nebo snad dokonce ironie?

A co si tedy myslíte vy? Měl by Mistr jít soutěžit, nebo by měl turnaj ignorovat?

Ale jak tedy utiší své pochybnosti, kritické hlasy zvenku a ještě navíc i ve své hlavě?

SPECIÁLNÍ

Pan policejní rada si nechal přivést zadrženou ženu, která nabízela u Prašné brány neurčitý přípravek, kterému říkala čaj dlouhověkosti. Teď, v roce 1905 bez povolení úřadů.

„Zjistil jsem,“ povídal pan rada, „že za podobný přestupek už jste byla zadržena vícekrát. Vždycky jste prodávala bez povolení.“

A přitom si tu osobu prohlížel ostrým pohledem. Nebyla vyzývavě mladá, ale nebyla ani stářím pokroucená, vypadala neurčitě.

„Úřady jste tedy vždycky obešla. A možná jste i podvodnice. V tom roce 1660 jste to přece nemohla být vy!“

„Ale ano, velkomožný pane, byla jsem to já.“

„To by mohlo vypadat, že tedy nejste podvodnice, ale povolení jste obešla. I kdybych nad tím možná zamhouřil oči, je tu ještě jedna závažná věc. Zjistil jsem v záznamech, že ze zákazníků z roku 1790, které jste tehdy jmenovala, nikdo nedožil víc než sto pět let. A vy tvrdíte, že je vám mnohem víc. Mně jako policejnímu radovi byste tu věc měla objasnit. Nebo vás dám zavřít jako recidivistku. Nebo vás mohu předat církvi jako čarodějnici. Už by vás sice neupálili, ale ono vymítání ďábla... Tak mi to pěkně vysvětlete. Kolik že je vám vlastně let?“

„Velkomožný pane, to přece žena muži neříká. Ale vím, proč ostatním prodloužil čaj život jen do stovky. Neznali celé tajemství. A nesmrtelnost jsem jim nikdy neslibovala. Jen prodloužení života.“

Pak nastalo krátké ticho.

„No dobře, ne, že bych se lekla, velkomožný pane, ale něco vám mohu prozradit... Užívala jsem také ty byliny, ale navíc jsem ještě... navíc jsem ještě navštěvovala svého mistra, který mě učil a prováděl se mnou ta cvičení. Ta cvičení, která, jak on tvrdil, nelze provádět s každým... ba dokonce někdy říkal, že já jsem jediná žena, se kterou je může provádět. Bála jsem se samozřejmě, že mě opustí pro nějakou mladší. Ale byl příliš moudrý, nebo příliš zkušený, nebo mě měl opravdu rád... Ale proč vám to vlastně říkám, teď můj mistr tady není. A nevím, jestli se vrátí a s vámi by

určitě ta cvičení neprováděl, myslím, že by je neprováděl s žádným mužem.“

A teď nastalo dlouhé ticho. Pan rada si to ještě jednou nechal projít hlavou a pak tu ženu pustil. Po zaplacení pokuty, samozřejmě. Žena neprotestovala. Platila i v roce 1500.

Život té ženy ukončila až Velká válka, později nazývaná První světová. V té válce byla zastřelena. Když umírala, její mistr ji držel za ruku a ona byla šťastná.

Ale pan rada, který popíjel její speciální čaj, se dožil roku 1918, 1938, 1948, 1968. 1988... a to už věděl, co dlouhověkost obnáší.

SLOVOMÁNIE

Byla jednou jedna slovomilka, členka klubu milců slov.

Polykala slova po stránkách, po listech, po knihách.

A tak se z ní stala slovodělalka.

Jen v tom případě vybírala slova jako krůpěje krystalů, úlomky drahých kamenů a navlékala je do šperků veršů.

V jejích básních bylo slov jako šafránu.

Ale dál polykala cizí slova po fůrách, prostě Ote-sánek.

Příběhy se v ní hromadily, občas byl nějaký kousek její.

Považovala se tedy za slovočarodějku.

Jak šel čas, cizí příběhy v ní zapouštěly kořínky.

A znáte kořeny, větví se a větví, ve skále udělají díru a v květináči betonovou spleť.

A v hlavě naší slovohltalky přečtené příběhy z ní vypily krev i mizu, kvetly modroinkoustově i na papíře, který popisovala.

Naštěstí snad je mysl jen hlínou v květináči a duše snad je nedozírnou hladinou oceánu, snad.

BOJ

Nevím, jestli jsem ten příběh už nepsala.

Když je člověku dvanáct, zdvihne svůj řecký štít a bojuje i obklíčen Peršany, protože se to tak má a musí.

Každý potom bojuje i v dalších arénách, když je mu dvacet, třicet, čtyřicet. Je stále zkušenější.

Ale i protivník sbírá dovednosti, když každá aréna je vlastní hlava a nebojuje Já s Ne-já, jen mezi sebou zápasí vlastní podosobnosti.

I boj naděje se skepsí se odehrává nejméně tři sta šedesátkrát v roce.

Můj rytíř naděje, můj žoldák skepse.

Bojovníci ale nejsou nesmrtelní. Jen boj asi bude věčný.

A já nevím, jestli podlehnout naději nebo skepsi, jsem unavená po tolika šarvátkách.

Síly ubývají, to ale není záruka vyrovnanosti.

I když vyrovnanost spolu s klidem se prý nalézá někde za rohem.

Tam někde čeká, jen ji objevit, říká pohádka.

OSTROVY OZVĚN

Prý nikdo není ostrov.

Přesto byli dva, kteří se tak cítili.

Obklopeni mořem samoty, viděli jen občas žraločí ploutve a racky, kteří prý vyklouvají oči.

Ostrov Ona a ostrov On o sobě dlouho nevěděly.

Ale jak tak zíraly na hladinu bezútěšnosti, všimly si, že je na kousíčku přerušena.

Ano, jiný ostrov byl na obzoru.

Jenže ostrov k ostrovu nemůže připlout.

Kdyby snad alespoň Ona, kdyby snad alespoň On, si představily, že jsou loď.

Jenže oni se drželi svých ostrovů.

Tak nezbylo než překlenout tu vzdálenost alespoň hlasem.

Hlasitými výkřiky, hlasitým šepotem.

A skály na jejich pobřežích, možná to byly hradby, odpovídaly ozvěnami.

Ozvěna není úplně rovné zrcadlo, ubírá nebo zkresluje hlásky.

I tak, On a Ona už nebyli sami.

JEN NA ROK

V lednu už se k sobě znovu nepřibližovali. Jako dvě ledové kry vyvrhnuté na břeh si mizeli z očí.

Ale ten příběh začal před rokem.

Před dvanácti měsíci prosila další zamilovaná rusalka čarodějnici, aby jí pomohla přiblížit se k princovi.

Čarodějnici se ani tentokrát nelíbila její řeč, ale protože to byla babizna nepřející, řekla:

Dobře, ale jen na rok.

Rusalka samozřejmě přijala. Lepší je být s milým rokem, než jeho blízkost vůbec nezažít.

A tak v tom prvním lednu k sobě lnuli jako dvě sněhové vločky v závěji. Mráz necítili.

V únoru přituhlo.

V březnu si psali tak horoucí dopisy, že začalo tát.

V dubnu stoupalo jejich opojení jako míza a svět byl plný poupat příslibů.

V květnu se rozvily květy snů.

V červnu sny zesládly a zčervenaly.

V červenci zezlátly po obilí.

V srpnu občasné ranní chlad, ale pořád ještě žhavá odpoledne.

V září trochu nostalgie, ale odlétaly jenom vlaštovky.

V říjnu exploze barev v posledních záchvěvech tepla.

V listopadu holé kostry stromů a vztahů.

V prosinci záplava dárků a sentimentu.

A potom najednou zase leden.

Kletby, pokud jim věříme, se naplňují. Muž, kterému jsem ten příběh vyprávěla, řekl:

Ale to by byl šťastný konec, kdyby ona nebyla ta pravá pro něho.

Ale já se ptám:

Co když byl On ten pravý pro ni?

O PRINCEZNĚ PAMPELIŠCE DRUHÉ

Byla jednou jedna květinka...

Ne, vlastně to byla princezna.

A jmenovala se Pampeliška druhá.

Žlutá jako kuřátko, milovala teploučko a sluníčko.

Pohádku O Pampelišce před ní tajili, ale neutajili.

Ten příběh nenáviděla.

Přejmenuji se, budu Slunečnice.

Jenže na podzim uviděla slunečnicové pole.

Zčernalé listy, hodující ptáky.

Musíte nařídit, že se podzim a zima zakazují, žádala své královské rodiče.

Ale, holčičko...

Vysvětlili jí, k čemu je nutné střídání ročních období pomocí mýtu o vládě Zimního a Letního krále, pomocí toho, co rostliny potřebují.

Princezna pochopila, ale nechtěla se s tím smířit.

Když povyrostla, přestěhovala se daleko na jih.

Ale i tam ji dostihla zima.

Ale protože se zamilovala, hřál ji její princ.

Máme přát princezně, aby to bylo napořád?

Nebo máme přát kuřátko, aby se vyklubalo ze své skořápky k moudrosti?

Opustit skořápku pohádky obvykle ale bolí.

A venku někdy číhá tma i mráz.

O NEJNEŠTĚJŠÍ PRINCEZNĚ

Byla jednou... ta nejnešťastnější princezna. Ne, nebyla sirotek, jen jí rodiče moc pozornosti nevěnovali.

Otec král laškoval s celou svou družinou a přísná matka se věnovala té nej přísnější vědě. Matematice.

Princeznu vychovávaly střídavě dvě kmotřičky. Babička a babice. Ale pochvalu nikdy neslyšela od nikoho.

A tak věřila, že si pochvaly ani potěšení nezaslouží.

Mučírna ve vlastní hlavě bývá nejúčinnější.

Nejsem krásná ani šikovná, neumím zpívat ani vyšívat...

Princezna ale uměla číst. Těch pohádek, co si přečetla... Ne všechny se jí líbily, některé by i opravila.

Třeba by nezašila vlkovi do břicha kamení.

Pohádky však mívají většinou stejný konec: „Žili spolu...”

A tak princezna hledala někoho, s kým by byla šťastná až do smrti.

Jenomže nevěděla, jak na to. Jak to udělat, šťastně žít. Myslela si, že je to práce toho prince.

Postupně viděla prince v několika mužích. Očarovali ji nebo se očarovala sama svými sny?

Pokaždé, když zůstala sama, připadala si jako napůl mrtvá ve skleněné rakvi.

Co všechno se princezně přihodilo, překonalo i ty nejstrašidelnější pohádky.

Vysvobodit se nakonec musela vždycky sama.

V každé pasti nechala něco krve, něco slz, něco strachu a něco neštěstí.

A tak se stále méně trápila. Jizvy nosila jako skrytá vyznamenání pod šaty.

Nebyly to už černé šaty princezny, spíše pestrobarevný plášť klauna.

MONTEKOVÉ A KAPULETOVÉ

Dovolte mi ten příběh vyprávět jinak, než ho znáte. V paralelním světě, v souběžném vesmíru, chcete-li, byl osud k Romeovi a Julii trochu laskavější.

Romeo a Julie mohli uprchnout a žili spolu v Benátkách. A narodily se jim děti. Dvojčátka. Chlapeček se podobal Julii a děvčátko Romeovi. Jenže mor, středověká metla, zahubil Julii a Romeo se vrátil umřít do rodného města. Děti přežily a podle podoby si Kapuletové vzali malého Romea a Montekové malou Julii.

A potom mezi sebou soutěžili:

„Julie je tak šikovná a jak umí mluvit!“

„Romeo je šikovnější, podívejte se, jak umí šermovat!“

Jediné, co říkali stejně, bylo zakončení:

„Je vidět, že je to naše krev!“

A postupně to došlo až k:

„Patříš k nám, nebav se s nimi!“

Jak všichni zapomněli, k čemu vedlo jejich nepřátelství, otrávil i myšlení dvojčat. Julie už neviděla v Romeovi sourozence, ale soupeře, kterého musí porazit. A Romeo to prožíval také tak.

Není to o mnoho šťastnější příběh, než ten původní. Ale ještě je naděje. Děti dospěly, zmoudřely, a protože byly dětmi lásky, dokázaly k sobě najít cestu. Co myslíte?

O POMOCI

V ohňové zemi potřebujete červené boty. My sousedi to známe. Někteří alespoň z doslechu. Po kopcích tam teče láva. A také tam teče léčení.

V ohňové zemi žila babička a holčička. A babičce se rozpadly boty.

„Vyroším ti nové. Jsi přece stará a potřebuješ pomoci,“ nabídla holčička.

„Děkuji ti, jsi moc hodná. Pomůžeš mi ale tím, že si je ušiješ sama pro sebe.“

Holčička odpovědi babičky nerozuměla, ale doma ji učili, že babička je moudrá. A tak poslechla.

Ušila si krásné nové červené boty. A šla je ukázat babičce. Cesta vedla křovím přes kameny, boty moc dobře posloužily.

A co holčička uviděla?

Babička sedí na slunci, usmívá se a má obuté krásné nové červené boty.

OBHAJOBA ŽENIČKY PŘED POSLEDNÍM SOUDEM STAROEGYPTSKÝM (kde bohyně Maat váží srdce pštrosím perem)

Přivedena hlídačem (šakal Anubis) odevzdávám své srdce k zvážení, je-li obtíženo vinou.

Ale uvaž, soudkyně, bohyně spravedlivosti, že nemohu cítit vinu za to, že jsem ho svedla a že jsem ho přemluvila, aby šel se mnou cestou. Jednak hned na začátku mi intuice (tedy tvé božské vnuknutí) řekla, že jsem samička jeho druhu. Tak jsem ho musela vábit, že?

Někdy jsem mu vyčítala, že není dost rychle vstřícný. Ale, bohyně, to přeci dělají všechny samičky. To je instinkt, který zaručí, aby do hnízda dostaly co nejvíc z toho, co dokáže lovec přinést.

Také jsem ho občas zraňovala, ale to nebyl můj úmysl, nechtěla jsem působit bolest. Jen jsem kolem sebe mávala ostrými slovy s tím, že pravda je pravda. Nakonec, já jsem ho citlivou duší neobdařila, to ty, bohyně.

Ale přiznávám, všechno to jsou mé viny. Jo, a ještě jsem se s ním hádala. A ráda. Ale nikdy jsem slova nemířila pod pás.

A na druhou stranu, bohyně, na druhou misku těch vah, na kterou obvykle kladeš své pštrosí peříčko, na druhou misku vah bys mohla jako nejvyšší a nejspravedlivější instance položit, co k němu cítím. Byla to vášeň i láska. Vášeň byla ohromná a já Ti děkuji, že jsi mi ji dala. A láska byla taková, že jsem se naučila i čekat, jinak by mě to ani nenapadlo. Byla jsem také netrpělivá, ale většinou z frustrace, že nemohu dávat, co bych chtěla. Přiznávám, chtěla jsem i dostávat. To teplo, které dovede tak pálit, tak hřát, tak hladit, tak chladit, tak léčit.

Ale stejně navrhuji, soudkyně, aby v mém případě nebylo mé srdce měřeno pštrosím pérem, ale prosím... zdali bys nemohla použít jiné... Neptej se, jaké, já se stydím. Pardon, nestydím se. U posledního soudu se nelže. Spíš se nestydím. Ale zachovej to jako tajemství, prosím, jinak to věděl jen můj milý.

P.S.: K DRUHÝM POHÁDKÁM NEPOHÁDKÁM

Protože jsem poznala váhající prince. Protože Drak má přece kouzlo a ohnivé srdce.

A také ráda vyprávím prapříběhy omyté mořem představ z písku předsudků.

A volné konce? Jako čtenář bych za ně auto-
ra lynčovala.

Jenže v životě je vždy možné najít několik řešení a nechci nikoho o tu možnost ochudit.

Ať příběhy výhonky svých větví proniknou, kam budete chtít.

Paleta poučných postpohádek

Není koneckonců divu, že se zkušená autorka Eva Válková (nezapomínejme, že též osobitá básnířka) rozhodla pojmenovat své pohádkové i nepohádkové prozaické variace nějak jinak a zvolila pro ně nadčasové určení prapříběhy. Mohla vyjít ze skutečnosti, že pohádky po staletí představovaly žánr určený v první řadě pro děti a mládež a takových pohádek vyšlo snad ve všech národních literaturách bezpočet. Jenže čas plynul a zejména v minulém věku se objevila nová modifikace uvedeného žánru, která už byla adresována převážně dospělým čtenářům a v souvislosti s ní se mluvilo o moderní autorské pohádce. Ty už děti nečetly a bodejť by je četly, ačkoli i v nich se to přímo hemží (jako u Válkové) tradičními postavami či symboly, jakými jsou princezny a princové, královny a králové, ale také čerti či draci a zcela výjimečně i čertice a dračice. Takto přenačeným autorským pohádkám pro životem poučenější čtenáře sluší název „prapříběhy“: ztělesňují přece situace, které se mohly odehrát před dávnými věky nebo i docela nedávno. Zvláště když pořád máme co do činění s panovačnými panovníky, pošetilými princátky a pyšnými princezníčkami. Ani ti satanášci se příliš nemění.

Kromě toho ovšem Válková nabízí v těchto jemných prapříbězích také texty, které se od klasického pohádkového poselství nápaditě vzdalují a do určité míry pohádkami přestávají být, nanejvýš jsou skoropohádkami. V čase, v němž žijeme, neboli v době postfaktické, se o nich dá hovořit spíše jako o postpohádkách. Jejich žánrové určení se ovšem stává (postmoderně) velice rozvolněné: do autorčina spektra umně vstupují dokonce i básnické kreace, její poučné příhody se odvíjejí i v podobě lyrické miniatury, z pohádkového veškerenstva zůstává pouze tíhnutí k nevtíravé moralitě: ponejvíce tam, kde dosti obecně zvolený prapříběh se vyklene v náramně konkrétní příběh soudobý, ačkoli může být předkládán i jako vyprávění o minulosti. Z tohoto hlediska tká prozaička + básnířka sice i nepohádky svého druhu, především to však jsou moudré miniatury. Z princů a spol. se pak najednou vyklubají človíčkové z masa a kostí a především s citlivou psychikou, kteří žijí své příběhy. Vlastně prapříběhy.

Vladimír Novotný

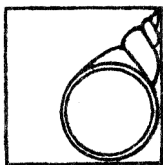
OBSAH

I.

Pohádka o princí s mlsným jazýčkem	6
Eva a zahrada pokušení	7
Kouzelná květina	8
Jak to začalo	9
Princ a princezna	10
Pohádka, která začala svatbou	12
Poklad /Postpohádka/	14
O moci hudby	15
Poslední dopis	16
A ještě	17
Pavučiny	18
A pohádka	19

II.

Skoropíseň skoropohádka	22
Pohádka / Pohádka?	23
O žralokovi (mému Princí)	24
Pohádka medvědí	25
O Lišákovi	26
Nová pohádka, staré srdceryvnosti	27
Speciální	28
Slovománie	30
Boj	31
Ostrovy ozvěn	32
Jen na rok	33
O princezně Pampelišce druhé	34
O nejnešťastnější princezně	35
Montekové a Kapuletové	36
O pomoci	37
Obhajoba ženičky před posledním soudem staroegyptským (kde bohyně Maat váží srdce pštosím perem)	38
P.S.: K druhým pohádkám nepohádkám	39
Paleta poučných postpohádek (Vladimír Novotný)	41

Edice Ulita
svazek 75

Eva Válková
PRAPŘÍBĚHY

V Pro libris vydala Knihovna města Plzně, p.o.

Edici řídí Vladimír Novotný
Ilustrace Jiří Poslední
Logotyp Mikoláš Axmann
Redakce Jana Horáková a Vladimír Gardavský
Typografická příprava Miloslav Krist – Artkrist
Tisk MKTisk Tomáš Kratochvíl

Plzeň 2025

ISBN 978-80-88282-30-3

Knihovna